HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ברננה לא מפקינן ה"נ ברננה לא מפקינן: **מתני'** [א]וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם [ב]וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם [ג]וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: **גמ'** מתו אין נתגרשו לא אמר ליה רב הלל לרב אשי והתניא אפי' נתגרשו לא קשיא הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הואי קטטה ולא קשיא [ד]הא דארגיל הוא הא דארגילה היא: וכולן שנישאו וכו': קס"ד מיתה אמיתה וגירושין אגירושין נימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי (א)האמר בתרי זימני הויא חזקה לא מיתה אגירושין וגירושין אמיתה: וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: מאי שנא מהא (ב)דתנן (ג)הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחן אי נמי נשי דלא אסרן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסרן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעי' אביו (ד)דבזיז בניה מיניה אבל בנו דלא בזיז אביו מיניה אימא לא קמ"ל:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה (ה)[ה]אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו (ו)רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים (ז)יקיים וב"ה אומרי' [ו]יוציאו (ח)[ז]היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתיהן (ט)[ח]איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת [ט]היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו (י)אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ'** ש"מ [י]יש זיקה דאי (כ)אין זיקה מכדי הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר (ל)אסור לבטל מצות יבמין דלמא אדמייבם חד מיית אידך וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא מיבעיא קאמרינן לא מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד' למיתה לא חיישינן קמ"ל אי הכי

חמשה

ברננה. מפני רינון ולעז בני אדם לא אמרינן ליה הולא ולא דמי לנטען על אשת איש(מ) דהתם הואיל והוציאה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה מכוער הדבר: **מתני' וכולם.** החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכנוס(נ): **שהיו להם נשים.** בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מותרות אלו לינשא להם דהשתא ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין: **וכולן.** הנשים הללו: **שנישאו.** לאחרים כשאסרה חכם או כשהעיד על במיתת בעלה ומתו הבעלים השניים: **מותרות לינשא.** לחכם ולעד ולמביא גט: **וכולן.** הנשים האלו מותרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להן לבדן: **גמ' נתגרשו לא.** דע"י שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו: **הא.** דקתני אפי' נתגרשו כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: ה"ג **ואיבעית אימא אידי ואידי דלא הוו להו קטטה: הא.** דקתני נתגרשו לא בדארגיל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו: **והא.** דקתני אפי' נתגרשו בדארגילה היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה: **קס"ד מיתה אמיתה.** הא דקתני וכולן שנישאו לאחרים ומתו קאי נמי אריישא דקתני(ס) מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו וקתני דאם נישאת לאחר על פיו ומת השני הזה מותרת לינשא לעד זה ואע"פ שמתו ב' בעליה תנשא לשלישי ולא אמרינן הוחזקה זו קטלנית שהנושאה מת וגירושין דקתני נתגרשה קאי אגירושין דלעיל המביא גט כו' ואשמעינן דאם נשאת לאחר באותו הגט וגירשה השני הזה מותרת לינשא למביא גיטה הראשון: **בתרי זימני הויא חזקה.** לקמן בהבא על יבמתו (דף סד:) ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תינשא דברי רבי ומתני' דלא כרבי דאי רבי נהי דחשד ליכא מיהו לכל העולם אסורה שהוחזקה להתאלמן או להתגרש: **מיתה.** דקתני הכא שנישאו לאחרים ומתו מותרות לאו אכולהו דלעיל קאי אלא אגירושין ואמביא גט או חכם שאסר את האשה: **וגירושין.** דהכא אמת הרגתיו הרגנוהו ומש"ה כשנתגרשה משני זה מותרת לשלישי שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני: **אסור באמה ובבתה ובאחותה.** כדמפרש טעמא לקמן שמא לאחר שישא את אמה או את בתה תזנה זו עמו ובזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי"ל (לקמן דף צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אא"כ קדשה לראשונה דאישות כתיב בה וקיחה (ע)כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנטענת הראשונה עליו בכרת דתנן (לקמן צז.) האונס והמפתה על הנשואה חייב וה"נ אמאי מותרת לבניהם ליחוש שמא עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אצלה: **נשי לא אסרו** (א). שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי שכיבתן אהדדי דאשה המזנה אסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק האי מיניה: **א"ה.** דבגברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו לאביו של מתיר נמי תשתרי ואמאי תני לבניהן ולאחיהן ולא תני נמי לאביהן: **לא מיבעיא לאביו.** של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה: **דבזיז מיניה.** °בוש הוא מאביו ואימתו עליו:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה אחין. ולא מתייבמות. מפרש טעמא בגמ' משום זיקה דכיון דתרווייהו זקיקן להאי ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו: **איסור ערוה.** כגון חמותו ואם חמותו: **ומותר באחותה.** דלאו אחות זקוקה היא דערוה לאו קמיה רמיא ליבומי: **איסור מצוה.** רמיא קמיה מדאורייתא הלכך אסור באחותה דאחות זקוקה היא: **אחותה** (ב) **כשהיא יבמתה.** (פ)אחותה של ערוה (צ)(כשהיא יבמתה) אשת אחי בעלה כשנופלת עמה לייבום: **או חולצת או מתייבמת.** דלאו אחות זקוקתו היא דערוה לא רמיא קמיה: **גמ' יש זיקה.** כלומר חומרת זיקה לשווי אחות זקוקתו כאחות אשתו. ובמס' נדרים (דף עד.) פליגי בה איכא למ"ד זקוקתו כאשתו להפרת נדריה ולאסור קרובות ואיכא למ"ד אין זיקה ובפרקין דלעיל (דף יז:) איפליגו בה רב הונא ורב יהודה: **מתרי בתי.** משני אחין נפלו: **מיית אידך.** ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה וייבום הלכך אמרי' להו חלוצו דאי נמי מיית אידך אח לבתר חליצה דחד הדר האי חולץ וחלץ לה: **תלתא נמי.** מאי שנא דנקט ד' אחין אי אמרת בשלמא יש זיקה אשמעי' רבותא דאע"ג דתרי אחי נינהו ולא אלימא זיקתו דקמא דמייבם דמצינו למימר ההיא רמיא קמיה ואחותה קמי אחיו ואפ"ה אסור וכ"ש שלשה אחין ב' מהם נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו שתיהן לפני זה שתיהן אסורות דתרווייהו עליה רמיא וזיקתו חמורה וכי נסיב הוי פגע באחות זקוקתו אלא אי משום ביטול מצות יבמין אפי' תלתא נמי ומתו השנים הנשואים שתי אחיות שתיהן חולצות דאי מייבם חדא נפקא אידך בלא כלום:

חמשה

אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא לינשא: **אי הכי אביו נמי.** לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבותא אע"ג דאסור באנוסת אביו לר' יהודה(ק) דהתינח בניהן אבל אחיהן אמאי נקט אי לאו לדקדק אבל לאביו לא:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד"ה לאמא וכו') ועוד נפרש בגמ' גבי פלוגתא דרב ור' יוחנן: **אי הכי תלתא נמי.** אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט ארבעה לאשמועינן דאפי' בתרי יש זיקה אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן תלתא דהוי רבותא טפי דאסור לבטל אע"ג דחדא מינייהו לא חזיא לייבומי וכל שכן בד' דשתיהן ראויות להתייבם זה אחת וזה אחת דאסור ועוד אר"י דמצי לפרש דס"ד השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א"ה תלתא נמי כיון דלא אתא לאשמועינן חידוש של חשש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמעינן דאסור לבטל זה יכול להשמיענו אפילו בתלתא:

למיתה

מסורת הש"ס

א) לקמן סד: ב"מ קו: [עירובין לז. כתובות מג:], ב) [צ"ל דתניא], ג) לקמן לז. [תוספתא פ"ד], ד) [גיר' הערוך כזיז], ה) לעיל יח. כג: כז: עדיות פ"ה מ"ה, ו) [ע' תוס' לקמן כח. ד"ה רבי אליעזר], ז) צ"ל יקיימו, ח) [לקמן כח.], ט) [לעיל כ. לקמן כח: סנהדרין נג.], י) לעיל כ., כ) [לעיל יח.], ל) [שם], מ) [לעיל כד:], נ) [לעיל כה. כה:], ס) [ע"א], ע) צ"ל ואיש אשר יקח, פ) בדפו"ר ליתא מילת אחותה, צ) [רש"ל מח"ז], ק) [לעיל ד. לקמן צז.],

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דבזיז מיניה בוש הוא כו'. עי' נדה טו ע"ב תוד"ה אפילו ילדה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נשי לא אסרו שכיבתן שכיבת זונות הקרובה לא אסרו את אשתו גמורה: (ב) רש"י ד"ה אחותה של ערוה כשהיא כנ"ל ותיבות אחותה כשהיא יבמתה נמחק:

◆

מוסף רש"י

הנטען מן האשה. נחשד ויצא עליו קול (לקמן צה.).

הדרן עלך כיצד

ארבעה אחין כו' ומתו הנשואים את האחיות. ונפלו שתיהן יחד לפני האחין, **הרי אלו חולצות ולא מתייבמות.** משום דתרווייהו זקיקי ליה להאי ותרווייהו זקיקי ליה להאי ואי נסיב חדא קא פגע באחות זקוקתו (לעיל יח.). **איסור מצוה ואיסור קדושה.** יבמה שנפלה לפני יבם והיתה אסורה עליו משום מצוה (שניות מדברי סופרים) או משום קדושה (אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט) חולצת ולא מתייבמת. ואינה יוצאה בלא כלום, אף על גב דגבי חייבי כריתות קיימא לן מגזרה שוה דעליה דיוצאת הימנו בלא כלום בלא חליצה, התם הוא דאסורה ליה איסור חמור דלא תפסי ביה קדושי, אבל איסור מצוה או קדושה דבנות קדושין נינהו, מרבינן מיבמתו יבמתו, יש לך אחרת שעולה השערה לחלוץ ואינה עולה ליבום, ואיזו זו חייבי לאוין (סנהדרין נג.) ואם היתה האחת אסורה על האחד איסור מצוה, אינו מותר באחותה, הואיל והיא מדאורייתא רמיא קמיה, הואי אידך אחות זקוקתו, הלכך בעו חליצה (לקמן כח:). **אחותה.** של ערוה, **כשהיא יבמתה.** כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין, האחת אסורה משום ערוה, כגון שהיא כלתו או חמותו, **או חולצת או מתייבמת.** אחות הערוה דלא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה לאו זקוקתו היא (לעיל כ.).

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ד:
צז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
צח ג ד מיי' שם והל' טז טוש"ע שם סעיף ד:
א ה ו מיי' פ"ז מהלכו' יבום הלכה א טוש"ע אה"ע סי' קעה סע"ג:
ב ז מיי' שם טוש"ע אה"ע שם סעיף ד:
ג ח ט מיימון שם הל' ג טוש"ע אה"ע שם סעיף ה:
ד י מיי' שם הלכה א טוש"ע אה"ע שם סעיף ג:

◆

תוספות ישנים

ש"מ יש זיקה. וא"ת א"כ לחלוץ לחדא ולייבם לחדא וי"ל גזרה דלמא מייבם והדר חליץ וכי מייבם פגע באחות זקוקתו. ולא נהירא דכיון דקאמר ש"מ יש זיקה א"כ אין לגזור דלמא מייבם ברישא דטעם של זיקה פשוט הוא ולא יטעו כמו שאפרש לקמן בע"ה. וי"ל דטעמא דכיון שנאסרה עליו שעה אחת שוב לא יצא לה היתר עולמית וא"ת לרב דלא סבר כן לקמן (דף כז:) מאי איכא למימר. וי"ל דמ"מ מוקים לה להך משנה כר' אליעזר דאמר כיון שנאסרה פעם אחת שוב אין לה היתר אף באיסורא דרבנן כי הכא דאין האיסור רק משום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן (דף כח.) מדסיפא ר' אליעזר רישא לאו ר' אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל רב לא סבר כן א"נ [רב משני דודאי חולצת דמתני' חדא אבל האחרת אה"נ דמייבמה ואע"ג דבגמ' דחי לה] רב לא יסבור האי דיחוי:

◆

תוס' חד מקמאי

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות דוקא בדליכא צרות אבל בדאיכא צרות כיון דחליצת צרות מעולה מאחרות חליץ לצרות ולא לאחיות דקי"ל כשמואל דאמר ב' יבמות הבאות מב' בתים חלץ (ליבמות) [לאחיות] לא נפטרו הצרות לצרות נפטרו אחיו' דלא אלימא זיקה לשויה צרה כערוה ומי' אי חליץ לאחיות אהני למפטר נפשה. אבל לכתחלה אמרינן ליה דיחלוץ לצרות שהיא חליצה מעולה מן האחיות. אבל היכא דליכא צרות לא אפשר דלא למחלץ לאחיות. והוי יודע דאליבא דרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על האחין שתי האחיות כל אחת מהן צריכה חליצה משני האחין. ולפי דעתי הלכתא כרב בהא אע"ג דפליג עליה שמואל דקי"ל הלכתא כרב באסורא וראיה לדבר פסק זה ממה שפירש הרב אלפס [בס"פ ר"ג] גבי פלוגתא דרבי ורבנן כשקדשה לשם יבמות דרבנן כרב ור' כשמואל וקי"ל כרבנן ורב אשי נמי אמר התם דכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת היינו כרב אלמא הלכתא כרב אע"ג דכתב הרב אלפס דכל הני שינויי לא סמכינן עלייהו והרב אלפס כתב דברי רב ודברי שמואל ולא פסק הלכתא כחד מנייהו ואולי סמך על הכלל שבידינו דהלכתא כרב באיסורא: